

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

15 01 20 18 р.

м. Київ

№ 36

Про затвердження
Типової освітньої програми
організації і проведення підвищення кваліфікації
педагогічних працівників закладами післядипломної
педагогічної освіти

На виконання статті 59 Закону України «Про освіту», враховуючи п. 5 розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» від 13 грудня 2017 р. № 903-р та з метою підвищення методичного та практичного рівнів професійної компетентності вчителів 1-их класів щодо реалізації завдань нового Державного стандарту початкової освіти відповідно до основних напрямів державної політики у галузі освіти

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типову освітню програму організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти (далі – Програма), що додається.
2. Рекомендувати закладам післядипломної педагогічної освіти використовувати Програму для педагогічних працівників таких категорій:
 - 1) учителі початкової школи, які навчатимуть учнів перших класів у 2018/19 і 2019/20 навчальних роках;
 - 2) заступники директорів закладів загальної середньої освіти з навчально-виховної роботи у початкових класах;
 - 3) учителі іноземних мов, які навчатимуть учнів перших класів у 2018/19 навчальному році;
 - 4) учителі закладів загальної середньої освіти (класів), в яких діти навчаються мовами національних меншин.
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Хобзея П. К.

Міністр

Л. Гриневич

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ Міністерства освіти і науки України
від 15.01.2018 р. № 36

**Типова освітня програма
організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних
працівників закладами післядипломної педагогічної освіти**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1. Загальні положення

Типова освітня програма для підвищення кваліфікації педагогічних працівників розроблена на основі сучасної державної освітньої політики, концепції Нової української школи та стратегії реформування початкової шкільної освіти.

Актуальність полягає в необхідності підготовки вчителя Нової української школи до реалізації освітньої політики держави шляхом опанування новітніми практиками, технологіями, методиками, формами, методами професійної діяльності на засадах інноваційних освітніх підходів з урахуванням потреб педагогів, держави та глобалізованого світу.

У Концепції Нової української школи визначено **соціальне замовлення**: компетенізація освіти шляхом реалізації компетентнісного підходу, орієнтація її на результат у формі розвинутих ключових компетентностей учнів, структури їхніх знань, поглядів, ціннісних орієнтирів, успішної самореалізації в професії і житті, формування особистості, патріота, інноватора, здатного конкурувати на ринку праці, розвивати економіку, навчатися неперервно впродовж життя.

У компонентній формулі нової школи провідне місце відводиться вчителям нової формації, які перебувають в авангарді суспільних та освітніх перетворень, успішних, умотивованих, компетентних, які є агентами сучасних змін. Такі вчителі виконують в освітньому процесі ролі наставника, фасилітатора, консультанта, менеджера, мають академічну свободу, володіють навичками випереджувального проектного менеджменту (планування й організації навчання, розроблення навчально-методичного забезпечення, оцінювання та ін.), самостійно й творчо здобувають інформацію, організовують дитиноцентрований процес. Отже, закладають надійне підґрунтя для навчання впродовж життя з метою особистісної реалізації. Нова місія педагога розглядається в контексті європейського

професіоналізму із збереженням кращих ментальних українських характеристик, європейського виміру педагогічних якостей.

Переосмислення соціальної і професійної місії вчителя Нової української школи **актуалізує необхідність підготовки фахівців**, адаптованих до сучасних соціокультурних умов, здатних творчо працювати, приймаючи нестандартні рішення в ситуаціях ринкової конкуренції, уникаючи стереотипізації і шаблонів, засвоювати нові професійні ролі і функції, забезпечувати випереджувальність розвитку країни, реалізовувати освітні проекти національного масштабу, витримувати конкуренцію на європейському і світовому ринку освітніх послуг тощо.

1.2. Цільова аудиторія

Учителі початкових класів закладів освіти різних типів і форм власності.

1.3. Мета програми

Метою типової освітньої програми є підвищення методичного та практичного рівнів професійної компетентності вчителів 1-их класів щодо реалізації завдань Державного стандарту початкової освіти відповідно до основних напрямів державної політики у галузі освіти, запитів громадянського суспільства, установ і закладів освіти, освітніх потреб споживачів освітніх послуг.

1.4. Профілі базових компетентностей учителя початкових класів

Головна ідея підвищення кваліфікації педагогічних працівників початкової школи полягає в забезпеченні індивідуально-особистісного та професійно-діяльнісного самовдосконалення слухачів на основі активізації їхньої базової освіти, набутого професійного та життєвого досвіду відповідно до індивідуально-особистих інтересів, соціальних запитів держави щодо ефективного виконання посадово-функціональних обов'язків.

Профілі базових компетентностей педагогічних працівників початкових класів містять основні індивідуально-особистісні та професійно-діяльнісні якості, необхідні для успішного виконання стратегічної мети та завдань реформування початкової освіти:

- **професійно-педагогічна компетентність** – обізнаність із новітніми науково обґрунтованими відомостями з педагогіки, психології, методик, інноватики для створення освітньо-розвивального середовища, що сприяє цілісному індивідуально-особистісному становленню дітей молодшого шкільного віку,

здатність до продуктивної професійної діяльності на основі розвиненої педагогічної рефлексії відповідно до провідних ціннісно-світоглядних орієнтацій, вимог педагогічної етики та викликів початкової школи;

- **соціально-громадянська компетентність** – розуміння сутності громадянського суспільства, володіння знаннями про права і свободи людини, усвідомлення глобальних (у тому числі екологічних) проблем людства і можливостей власної участі у їх розв’язанні, усвідомлення громадянського обов’язку та почуття власної гідності, вміння визначати проблемні питання у соціокультурній, професійній сферах життєдіяльності людини та віднаходити шляхи їх розв’язання, навички ефективною та конструктивною участі в цивілізаційному суспільному розвитку, здатність до ефективною командної роботи, вміння попереджувати та розв’язувати конфлікти, досягаючи компромісів;
- **загальнокультурна компетентність** – здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва, усвідомлення власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших;
- **мовно-комунікативна компетентність** – володіння системними знаннями про норми і типи педагогічного спілкування в процесі організації колективної та індивідуальною діяльності, вміння вислуховувати, відстоювати власну позицію, використовуючи різні прийоми розміркувань та аргументації, розвиненість культури професійного спілкування, здатність досягати педагогічних результатів засобами продуктивної комунікативної взаємодії (відповідних знань, вербальних і невербальних умінь і навичок залежно від комунікативно-діяльнісних ситуацій);
- **психологічно-фасилітативна компетентність** – усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного і морального здоров’я дитини, здатність сприяти творчому становленню молодших школярів та їхній індивідуалізації;
- **підприємницька компетентність** – вміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави;
- **інформаційно-цифрова компетентність** – здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства.

Вибіркові модулі пропонуються слухачам на вибір за очною, дистанційною і змішаною формами навчання.

Очікувані результати навчання охоплюють:

Знання і розуміння	<ul style="list-style-type: none"> - сучасних тенденцій розвитку освіти взагалі, початкової зокрема; - соціально-правових основ, законодавчих актів у сфері початкової освіти; - особливостей процесів викладання і навчання молодших школярів; - основних механізмів функціонування і реалізації компетентнісної парадигми навчання; - способів реалізації інтеграційного підходу в навчанні молодших школярів; - концепції інклюзивної освіти.
Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> - організувати педагогічну діяльність на компетентнісних засадах (прогнозування, проектування, оцінювання тощо); - конструювати та реалізувати сучасні програми навчання молодших школярів із використанням різноманітних методів, форм і технологій; - діагностувати освітній процес і скласти індивідуальні освітні маршрути для становлення учня як особистості, громадянина, інноватора; - керувати проектною діяльністю школярів; - організувати культуромовне освітньо-розвивальне середовище; - проектувати власну програму професійно-особистісного зростання.
Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> - дитиноцентризм, цінність особистості; - готовність до змін, гнучкість, постійний професійний розвиток; - відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі усіх учнів; - просування демократичних цінностей (повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність); - рефлексія власної професійної практики.

2. Загальна характеристика освітньої програми

2.1. Зміст типової освітньої програми

Зміст типової освітньої програми, зокрема цілісний і системний добір модулів і тем, ураховує особливості професійної діяльності вчителя Нової української школи і визначається: вимогами суспільства знань щодо забезпечення закладів освіти висококваліфікованими фахівцями; основними напрямками державної політики у галузі освіти; Національною рамкою кваліфікації, освітніми стандартами, вимогами до компетентностей педагогічних працівників; запитами замовників освітніх послуг.

Зміст програми має практичну спрямованість, містить обов'язкову і вибіркочу складові та охоплює: змістовну, практичну (практико зорієнтовану) і ресурсну (методичну) складові підвищення кваліфікації вчителів.

2.2. Форми реалізації типової освітньої програми

Типова освітня програма передбачає очно-дистанційну форму навчання.

Дистанційна форма навчання відбувається шляхом проходження учасниками дистанційного курсу на сайті студії онлайн-освіти EdEra: <https://ed-era.com/nus>.

Очна форма навчання організовується обласними Інститутами післядипломної педагогічної освіти шляхом проведення:

- тренінгових занять
- інтерактивних лекцій
- практичних занять (майстер-класів)
- дискусій (тематичних, подіумних)
- конференцій (з обміну досвідом, підсумкових, наукових, інтернет-конференцій тощо)
- самостійної роботи у вигляді моніторингу та оцінки результатів пропонувананих освітніх змін.

2.3. Терміни навчання

Типова освітня програма передбачає обов'язкову і вибіркочу частини.

Обов'язкова частина складається з очних сесій (60 год.) та дистанційного курсу (60 год.) і охоплює фахові навчальні модулі.

Вибіркова частина передбачає вільний вибір модулів в очному, очно-дистанційному або дистанційному форматах з урахуванням індивідуальних потреб педагогів загальною кількістю годин - 30 академічних годин.

Тобто, навчальний план типової освітньої програми передбачає 150 академічних годин, 5 ECTS-кредити (див. табл.1), з яких 120 академічних годин (4 ECTS-кредити) – обов’язкова складова, і 30 академічних годин (1 ECTS-кредит) – вибіркова складова.

Нижче представлено розподіл днів/годин відповідно до обов’язкової і вибіркової складових навчальної програми (Табл.1).

Під час третьої сесії відбувається **презентація авторського творчого продукту** (проектів, технологічних портфоліо, навчально-методичних розробок, модельних програм та ін.). За успішного виконання програми учаснику видається відповідний документ.

Таблиця 1

План-графік навчальної програми

Період навчання	К-сть год.	Модулі/теми	Основні поняття
Обов’язкова складова			
Очна сесія 1	12	Модуль. Сучасний вчитель як провідник змін.	Концепція Нової української школи. Нові ролі і завдання вчителя в контексті сучасних змін. Основні підходи в освітньому процесі (компетентнісний, особистісно-зорієнтований, інтегрований, діяльнісний). Вступ до дистанційного курсу.
Очна сесія 2	18	Модуль. Зміст початкової освіти у вимірі сьогодення.	Державний стандарт початкової освіти. Зміст освіти: освітні галузі. Модельні навчальні програми. Базовий навчальний план. Календарне планування.
		Модуль. Організація ефективного і безпечного освітнього середовища.	Роль учителя у формуванні психологічно безпечного середовища. Фізичне середовище (навчальні центри/освітні осередки). Наповнення навчальних центрів. Ранкові зустрічі: привітання, ігри, повідомлення класу, «Крісло

			автора). Створення спільних правил.
		Модуль. Інтеграція: тематичний і діяльнісний підходи.	Інтегрований підхід до навчання. Форми інтеграції. Тематичне планування: стратегія «ЗХД». Критичне мислення.
		Модуль. Особливості викладання навчальних предметів/інтегрованого курсу «Я досліджую світ».	Навчання грамоти: читання, письмо, креативне письмо. Математика: маніпуляції з предметами, задачі. Інтегрований курс «Я досліджую світ»: дослідження, соціальні навички. Кооперативне навчання у формуванні соціальних навичок.
		Модуль. Гра по-новому навчання по-іншому з LEGO.	Педагогіка гри. Освітній потенціал гри з LEGO. Методика компетентнісного навчання «Шість цеглинок». Проектна діяльність.
		Модуль. Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів.	Формувальне оцінювання. Спостереження. Технологія портфолію. Самооцінювання і оцінювання товаришем.
		Модуль. Педагогіка партнерства: сутність, основні принципи.	Співпраця з родинами. Переваги залучення батьків до освітнього процесу. Форми залучення батьків. Батьки як помічники вчителя.
		Модуль. Основи інклюзивної освіти.	Основні поняття: інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами. Механізми надання додаткової підтримки: асистент вчителя, індивідуальна програма розвитку. Особливості роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку.

	4	Модуль. Загальний огляд.	Концепція Нової української школи. Державний стандарт початкової освіти. Принципи стандарту, цільові групи, циклічність.
	6	Модуль. Організація класу.	Облаштування комфортного фізичного середовища. Налагодження турботливих дружніх взаємовідносин. Розроблення правил і впровадження рутин. Ефективний план уроку (таймменеджмент, чіткі та зрозумілі інструкції, паузи для мозку та тіла, зміна видів діяльності). Проактивний підхід до дисципліни (запобігання та реагування на порушення).
	20	Модуль. Інтегроване навчання.	Що таке інтеграція та інтегроване навчання. Інтеграція змісту. Форми тематичного навчання. Інтегрований урок. Планування тематичного дня. Інтелект-карта як інструмент планування. Планування тематичного тижня. Лепбук. Інтеграція навичок. «Щоденні 5»: читання для себе, читання для когось, слухання/аудіювання, робота зі словами, письмо для себе. «Щоденні 3»: практики з математики. Практики з письма. Критичне мислення: таксономія

			Блума, стратегії розвитку критичного мислення. Інтеграція перспектив. Інтеграція «послідовна». Інтеграція у межах дослідження. Наскрізні вміння.
	10	Модуль. Методики викладання у першому класі.	Навчання грамоти: читання, письмо, креативне письмо. Математика: маніпуляції з предметами, задачі. Інтегрований курс «Я досліджую світ»: дослідження, соціальні навички.
	10	Модуль. Нейропсихологія	Нейропсихологія в освітньому середовищі. Розвиток вищих психічних функцій в онтогенезі. Довільність як необхідна умова навчання. Нейропсихологічна діагностика та нейропсихологічна корекція. Труднощі навчання.
	10	Модуль. Інклюзивна освіта.	Основні поняття: «інклюзивна освіта», «діти з особливими освітніми потребами». Особливості організації освітнього процесу в інклюзивному середовищі. Робота з учнями з різними функціональними обмеженнями: поради педагогам.
Усього:	120 (60 очних, 60 дистанцій них)		
Вибіркова складова			
Сесія (очно- заочна)	4 30		
Усього:	150		

**Типова освітня програма підготовки вчителів 1-х класів
Нової української школи**

Період навчання	Зміст. Основні теми.	К-сть год.	Форма навчання	Очікувані результати
Уміння вчитися і вчити по-новому				
Сесія I	Відкриття першої (очної) сесії. Привітання учасників. Огляд освітньої програми. Представлення команди тренерів. Знайомство учасників. Вироблення правил. Очікування учасників. Вхідне оцінювання.	2 год.	Очна	<i>Слухачі</i> розуміють особливості участі в освітній програмі, її цілі, власні очікування.
<i>A bove maiore discit arare minor (Гарний результат за гарним прикладом)</i>				
Сесія I	Модуль 1. СУЧАСНИЙ ВЧИТЕЛЬ ЯК ПРОВІДНИК ЗМІН 1.1. Концепція Нової української школи. Виклики, що стоять перед початковою школою. Чинники якісної початкової освіти. Мета і головні компоненти Нової української школи: дитиноцентризм, компетентнісний підхід, педагогіка партнерства. 1.2. Нові професійні ролі і завдання сучасного вчителя в контексті концепції Нової української школи. 1.3. Особливості розвитку дітей 6-7 річного віку. Початок навчання у школі: вплив на емоційний стан і поведінку дитини. Особливості психічних і пізнавальних процесів.	10 год.	Очна	<i>Слухачі</i> розуміють виклики, що стоять перед початковою школою, компоненти концепції Нової української школи, нові професійні ролі і завдання, що стоять перед ними в контексті реформених змін.

Українське покоління Z: співпрацюємо, взаємодіємо, рефлексуємо

Період навчання	Зміст. Основні теми.	К-сть год.	Форма	Очікувані результати
Сесія II	<p>Модуль 2. ЗМІСТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ВИМІРІ СЬОГОДЕННЯ</p> <p>2.1. Принципи Державного стандарту початкової загальної освіти.</p> <p>2.2. Зміст освіти: освітні галузі. Типова освітня програма. Освітня програма закладу освіти. Базовий навчальний план. Календарне планування.</p> <p>2.3. Планування на тиждень. Планування на день. Навчальні види діяльності, в основі яких діяльнісний підхід.</p>	18 год.	Очна	<p><i>Слухачі:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - розуміють структуру Державного стандарту, зміст освітніх галузей, модельної навчальної програми і готові до її реалізації; - розуміють різні види планування освітнього процесу.
	<p style="text-align: center;">Зміст. Основні теми</p>			<p><i>Слухачі:</i> розуміють основні принципи організації освітнього середовища, орієнтованого на дитину та розвиток спільноти.</p>

<p>3.6. Святкування багатоманітності та соціальна інклюзія. Діти з особливими освітніми потребами.</p>			
<p>Модуль 4. ІНТЕГРАЦІЯ: ТЕМАТИЧНИЙ І ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХОДИ</p> <p>4.1. Інтегроване навчання. Формування міжпредметних компетенцій у процесі тематичного навчання. Тематичне планування. Планування навчальних видів діяльності для досягнення очікуваних результатів в освітніх галузях (мовно-літературна, математична, природнича, інформатична, соціальна і здоров'язбережувальна, громадянська та історична, мистецька тощо).</p> <p>4.2. Діяльнісний підхід. Критичне мислення і вирішення проблем. Стратегії розвитку критичного мислення.</p>			<p><i>Слухачі</i> поглиблюють розуміння різних видів інтеграції, розвивають навички тематичного планування, планування тематичних блоків.</p>
<p>Модуль 5. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ/ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»</p> <p>5.1. Навчання грамоти: читання, письмо, креативне письмо.</p> <p>5.2. Математика: маніпуляції з предметами, задачі.</p> <p>5.3. Інтегрований курс «Я досліджую світ»: дослідження, соціальні навички.</p> <p>5.4. Кооперативне навчання у формуванні соціальних навичок.</p>			<p><i>Слухачі:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - розвивають вміння використовувати активні методи навчання, в основі яких діяльнісний підхід, при плануванні і проведенні різних видів навчальної діяльності; - використовують кооперативне навчання для формування соціальних навичок.

<p>Модуль 6. ГРА ПО-НОВОМУ НАВЧАННЯ ПО-ІНШОМУ З LEGO</p> <p>6.1. Погляд в майбутнє крізь призму педагогіки гри.</p> <p>6.2. Освітній потенціал гри з LEGO.</p> <p>6.3. Методика компетентнісного навчання «Шість цеглинок».</p> <p>6.4. Проектна діяльність.</p>		<p><i>Слухачі:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - поглиблюють своє розуміння значення гри для дитини - розвивають вміння використовувати активні методи навчання, в основі яких ігровий підхід (зокрема, з конструктором LEGO) - використовують ігровий підхід для розвитку вмінь XXI століття.
<p>Модуль 7. ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ</p> <p>7.1. Мета і цілі оцінювання у сучасній школі. Формувальне оцінювання.</p> <p>7.2. Спостереження і ведення записів.</p> <p>7.3. Основні аспекти процесу оцінювання. Вербальне оцінювання. Відстеження індивідуальних досягнень учнів. Надання зворотного зв'язку. Контрольно-оцінювальна діяльність.</p>		<p><i>Слухачі</i> розуміють важливість постійного, формувального оцінювання у процесі навчання молодших школярів; знайомляться з різними видами оцінювання навчальних досягнень учнів.</p>

	7.4. Технологія портфолію.			
	<p>Модуль 8. ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА: СУТНІСТЬ, ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ</p> <p>8.1. Основні шляхи співпраці з батьками. Форми спілкування: формальне й неформальне спілкування, батьківські збори, індивідуальні зустрічі з батьками, батьківська кімната.</p> <p>8.2. Залучення батьків до освітнього процесу: батьки як помічники вчителя.</p>			<p><i>Слухачі</i> поглиблюють своє розуміння ролі батьків в освітньому процесі, знайомляться з різними формами співпраці.</p>
	<p>Модуль 9. ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ</p> <p>9.1. Основні поняття: інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами.</p> <p>9.2. Механізми надання додаткової підтримки: асистент вчителя, індивідуальна програма розвитку.</p> <p>9.3. Особливості роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку в умовах загальноосвітнього навчального закладу.</p>			<p><i>Слухачі</i> знайомляться з концепцією інклюзивної освіти як забезпечення права кожної дитини на якісну освіту та особливостями її реалізації.</p>
Період навчання	<p><i>Дистанційний курс</i> <i>Docendo discimus (Навчаючи вчимось)</i> <i>Citius, altius, fortius! (Прагни, розвивайся, досягай)</i></p>			
	Зміст. Основні теми.	К-сть	Форма	Очікувані результати

		год.		
	<p><u>Дистанційний курс</u> Учителі працюють в дистанційному режимі, виконуючи ті чи інші навчальні завдання модулів.</p>	60 год.	Дистанційна	<p><i>Слухачі:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізують власні компетентності, необхідні для успішного впровадження Державного стандарту початкової освіти; розробляють власну професійну траєкторію розвитку; - розвивають навички ефективного освітнього середовища; - поглиблюють розуміння концепції інтегрованого навчання. <p><i>Слухачі знайомляться:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - з особливостями використання методик навчання грамоти, математики, інтегрованого курсу «Я досліджую світ»; - основами нейропсихології; - основами інклюзивної освіти.
	Захист авторських розробок (проектів, технологічних			

	портфолію, навчально-методичних розробок та ін.).			
	Видача відповідних документів			
	Варіативна складова. Зміст формується на основі потреб учителів.	30 год.	Очно- заочна	

Директор департаменту
загальної середньої та дошкільної освіти

Ю. Г. Кононенко